

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Jonas Grönroos

DEN ELEKTRONISKA EKONOMIFÖRVALTNINGENS LÅNGSAMMA UTVECKLING

Företagsekonomi och turism
2011

VASA YRKESHÖGSKOLA

Utbildningsprogrammet för företagsekonomi

ABSTRAKT

Författare	Jonas Grönroos
Lärdomsprovets titel	Den elektroniska ekonomiförvaltningens långsamma utveckling
År	2011
Språk	svenska
Sidantal	47
Handledare	Anna-Lena Berglund

Ämnet för detta lärdomsprov är elektronisk ekonomiförvaltning vilket i korthet innebär att alla de processer som hjälper till att automatisera ett ekonomisystem. Problemet som framställs i mitt arbete är varför den elektroniska ekonomiförvaltningens utveckling har varit så långsam under de senaste 10 åren och vad som krävs för att den skall bli mera använd. Arbetet är indelat i en teoretisk del där ämnet och problemet först presenteras och en empirisk del där jag med hjälp av sex stycken intervjuer försöker få svar på de frågor jag har ställt.

Intervjuerna jag har utfört är med representanter för sex olika bokföringsbyråer i Jakobstad och Vasa. Jag tror att detta bör ge arbetet en hög reliabilitet eftersom många av dessa intervjuade har många års erfarenhet i branschen och eftersom de arbetar inom bokföringsbranschen så borde de ha en bra uppfattning om olika företags inställning till den elektroniska ekonomiförvaltningen.

Resultaten som jag kom fram till i lärdomsprovet är att även om den elektroniska ekonomiförvaltningen verkar bli mera populärt och allt fler företag har börjat visa intresse för tekniken så är det fortfarande en teknik som många företagare är väldigt skeptiska till och som många äldre företagare inte ens känner till ännu.

Ämnesord	Ekonomiförvaltning, system, elektronisk, bokföringsbyråer
----------	---

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi

ABSTRACT

Author	Jonas Grönroos
Title	The slow development of electronic financial administration
Year	2011
Language	Swedish
Pages	47
Name of Supervisor	Anna-Lena Berglund

The subject of this thesis is electronic financial administration which can shortly be described as every process that helps to automate a financial administration system. The problem presented in my thesis is why the development of the electronic financial administration has been so slow over the last 10 years and what it would take to increase its use. The thesis has been divided into a theoretical part where the subject and problem are first presented and an empirical part where with the help of six interviews I try to answer the questions I have set up.

The interviews I have conducted are with representatives of six different accountancies in Pietarsaari and Vaasa. I believe that this gives my thesis a high reliability since many of these interviewees have many years of experience in their line of business and since they work within the accounting trade they should have a good perception of various companies' attitude towards electronic financial administration.

The results I came up with in my thesis are that even if the popularity of electronic financial administration has increased and many businesses have started showing an interest towards the technology it is still a technology that many entrepreneurs are very skeptical towards and that many older entrepreneurs don't even know exists.

Keywords	Financial administration, systems, electronic, accountancies
----------	--

INNEHÅLL

ABSTRAKT.....	1
ABSTRACT.....	2
FÖRTECKNING ÖVER FIGURER OCH TABELLER.....	6
1 INLEDNING.....	7
1.1 Problemformulering	7
1.2 Avgränsning	8
1.3 Forskningsmetoder.....	9
2 VÄGEN MOT EN ELEKTRONISK EKONOMIFÖRVALTNING.....	11
2.1 Historik.....	11
2.2 Inverkan och mottagande	12
3 DEN MODERNA ELEKTRONISKA EKONOMIFÖRVALTNINGEN	14
3.1 Beståndsdelar	15
3.1.1 Försäljning	17
3.1.2 Inköp	19
3.1.4 Bokföring	22
3.1.5 Revision	23
3.2 Pådrivande och hindrande faktorer	24
3.2.1 Bokföringsnämndens anvisningar.....	24
3.2.2 Gränsöverskridande e-fakturering och EU-initiativ.....	26
3.2.3 Förändringar i arbetsmetoder och vanor	29
3.2.4 Attityder till den elektroniska ekonomiförvaltningen	30
3.2.5 Tryck från omgivningen.....	31
4 INTERVJUUNDERSÖKNINGEN	33
4.1 Beredskap för elektronisk ekonomiförvaltning.....	33
4.2 Kunskap och intresse bland kunder.....	35

4.3 Inverkan på bokföringsbyråer och deras kunder	37
4.4 Problem med övergången till elektronisk ekonomiförvaltning.....	38
4.5 Framtidsutsikter	39
5 RESULTAT	41
5.1 Slutsatser	41
5.2 Reliabilitet	42
5.3 Förslag till fortsatt forskning.....	43
KÄLLFÖRTECKNING	45
BILAGA 1: FRÅGOR FÖR INTERVJUUNDERSÖKNINGEN	47

FÖRTECKNING ÖVER FIGURER OCH TABELLER

Figur 1. Ekonomiförvaltningens uppbyggnad

Tabell 1. Sändande av utvecklade e-fakturor

Tabell 2. Emottagande av utvecklade e-fakturor

1 INLEDNING

Själva idén om den elektroniska ekonomiförvaltningen har existerat nu i över tio år så detta är i sig inget nytt ämne att skriva om. Det huvudsakliga syftet med mitt arbete kommer dock inte vara att ge en ingående redogörelse för allt vad som menas med den elektroniska ekonomiförvaltningen utan snarare att försöka redogöra för hur detta fenomen har utvecklats och varför det inte ännu har slagit igenom på ett större sätt.

För att läsaren skall få en uppfattning om vad begreppet elektronisk ekonomiförvaltning innefattar och vad det innebär för ett företag att övergå till en sådan strategi så kommer jag i den teoretiska delen ge en grundläggande beskrivning av detta ämne. Detta innebär att jag kommer att förklara vad som räknas till den elektroniska ekonomiförvaltningen samt vad som inte räkas dit, dessutom skall jag redogöra en del för vilka olika alternativ som finns för ett företag som vill utföra sin ekonomiförvaltning elektroniskt.

Eftersom mitt huvudsakliga syfte är att få en uppfattning om vad det är som hittills har hindrat den elektroniska ekonomiförvaltningens genomslag så måste jag också ge en kort genomgång av ämnets historia och hur tekniken har utvecklats under de senaste tio åren. Jag tänker också undersöka om vilka möjligheter och hinder som finns för användningen av elektronisk ekonomiförvaltning i form av lagar, förordningar, anvisningar och rekommendationer.

För att komma fram till vilka orsaker som ligger bakom den långsamma övergången till elektronisk ekonomiförvaltning så kommer jag att undersöka ämnet från flera olika synvinklar. Jag vill t.ex. ta reda på hur kostsamt en övergång till elektronisk ekonomiförvaltningen är, vilka attityder och kunskaper som finns om ämnet samt hur utvecklingen för framtiden ser ut.

1.1 Problemformulering

Som sagt har idén om en elektronisk ekonomiförvaltning eller en s.k. papperslös bokföring redan funnits i över 10 år, och det är också här som mitt huvudsakliga problem ligger. Eftersom tekniken och kunskapen har existerat en så lång tid så

skulle man rimligtvis kunna förvänta sig att detta är en teknik som i dagens samhälle skulle ha slagit igenom. Jag säger dagens samhälle eftersom vi ändå lever i en tid där användningen av informationsteknik är något vardagligt som återkommer i de flesta aspekter av samhället. Detta är också ett alternativ som enligt många skulle ha en positiv inverkan på miljön med alla papper som skulle sparas, också detta borde vara en stark drivkraft för den elektroniska ekonomiförvaltningen. Med andra ord är detta en teknik som borde vara mera populär än vad den är och vad jag vill uppnå genom detta arbete är att få en uppfattning om vad det är som håller den tillbaka.

1.2 Avgränsning

Eftersom syftet med arbetet inte är att undersöka huruvida en elektronisk ekonomiförvaltning är möjlig eller inte utan snarare hur dess utveckling ser ut så kommer jag inte att sätta någon större fokus på den teknik som ligger bakom detta ämne. Det har redan genom tidigare forskning framkommit att tekniken existerar men jag vill alltså ta reda på varför denna teknik ännu inte används i större utsträckning.

Det ligger inte heller i mitt intresse att undersöka någon enskild organisation närmare eftersom jag vill få ett så allmänt perspektiv på problemet som möjligt. Jag kommer dock att till viss del undersöka om vilka möjligheter och hinder som finns för implementeringen av en elektronisk redovisning i organisationer, men alltså inte specifikt för någon enskild organisation. Detta innebär dock inte att mitt arbete kan användas som en instruktionsmanual för företag som vill börja använda sig av elektronisk ekonomiförvaltning utan mitt mål är enbart att få en uppfattning om vad som hindrar företag från att använda sig av den.

Detta är inte heller direkt en attitydundersökning även om det kommer att vara en del av arbetet att ta reda på om attityderna till ämnet hindrar utvecklingen. På en individnivå så vill jag främst ta reda på vad personer som arbetar inom ekonomiförvaltning dagligen anser vara den främsta orsaken till att denna teknik har utvecklats så långsamt.

När det gäller själva begreppet elektronisk ekonomiförvaltning så är det främst den elektroniska aspekten som jag kommer att sätta fokus på. Någon djupare förklaring på vad ekonomiförvaltning innebär kommer jag inte att erbjuda men jag kommer dock att redogöra för vad som menas med att göra denna ekonomiförvaltning elektronisk och vad det innefattar och även delvist vad som inte hör dit.

1.3 Forskningsmetoder

Mitt arbete kommer att delas in i en teoretisk och en empirisk del där den teoretiska delens uppgift blir att introducera ämnet och problemet för läsaren medan den empiriska delen skall försöka ge svar på mitt problem. För den empiriska delen av mitt arbete har jag utfört sex intervjuer med representanter för bokföringsbyråer i Jakobstad och Vasa. Jag har valt att koncentrera mina intervjuer till endast bokföringsbyråer eftersom det på så sätt blir ett lättare jobb för mig att jämföra deras utlåtanden samt dra slutsatser utgående från dem.

I intervjuerna har jag ställt i stort sett samma frågor av samtliga subjekt men ändå lämnat lite rum för improvisation. Jag har valt mina frågor i syfte att först få en uppfattning om vilken bakgrund både den intervjuade och den bokföringsbyrå denna arbetar vid har gällande både ekonomiförvaltning i allmänhet samt den elektroniska ekonomiförvaltningen. Eftersom en bokföringsbyrås definition av elektronisk ekonomiförvaltning kan vara något snävare än den jag har syftat på i mitt arbete försökte jag också i ett tidigt skede göra klart för den intervjuade vilken definition jag hade på ämnet. Jag har sedan försökt fastställa vilka typer av elektroniska tjänster som bokföringsbyråerna erbjuder eller om de planerar att i framtiden börja erbjuda dylika tjänster.

Beroende på om bokföringsbyrån har några elektroniska tjänster i dagsläget eller inte har sedan intervjufrågorna varierat något. Vid de bokföringsbyråer som erbjuder någon typ av elektronisk ekonomiförvaltning åt sina kunder har jag valt att fokusera mina frågor på hur populära dessa tjänster är och hur de har tagits emot av deras kunder. Jag har också försökt ta reda på vilken inverkan en övergång till elektronisk ekonomiförvaltning har på bokföringsbyrån och deras kunder samt hur mycket de marknadsför sina elektroniska tjänster. Vid de övriga

bokföringsbyråerna har jag istället valt att försöka ta reda varför de inte ännu erbjuder några elektroniska tjänster och vilka planer de har för framtiden.

Oavsett om de erbjuder några elektroniska tjänster eller inte har jag av samtliga intervjusubjekt ställt frågor med syfte att utreda varför de tror utvecklingen av den elektroniska ekonomiförvaltningen har varit så långsam. Jag ville dock inte heller leda de intervjuade till att ha den uppfattning att den elektroniska ekonomiförvaltningens utveckling faktiskt har varit långsamt utan försökte istället först få deras egen uppfattning om hur den har utvecklats.

2 VÄGEN MOT EN ELEKTRONISK EKONOMIFÖRVALTNING

Eftersom syftet med mitt arbete är att hitta orsaken till den långsamma utvecklingen av den elektroniska ekonomiförvaltningen verkar den mest logiska utgångspunkten vara att undersöka dess ursprung. I detta kapitel skall jag alltså gå igenom de viktigaste utvecklingarna som har gjort det möjligt att ha en elektronisk ekonomiförvaltning. Jag skall också undersöka om hur snabbt utvecklingen har gått tidigare samt vilken inverkan den har haft och vilket mottagandet har varit.

2.1 Historik

Det var egentligen på 1970-talet som man kunde märka en början till en automatisering av ekonomiförvaltningen i Finland. Även om man på 60-talet använde sig av olika slags hjälpmedel som bokföringsmaskiner så sköttes största delen av arbetet för hand. Datorer hade redan på 60-talet börjat uppkomma men det var först på 70-talet som de började användas regelbundet inom bokföringen. Med hjälp av bokföringsprogrammen som användes så kunde man nu sköta faktureringen på dator och skriva ut rapporter direkt via programmen vilket man inte hade kunnat göra med de tidigare nämnda hjälpmedlen. Även den nya bokföringslagen som togs i bruk 1974 hade viss betydelse för automatiseringen i och med nya stadganden om krav på verifieringskedja och systembeskrivning. (Mäkinen & Vuorio 2002, 62–73; Gullkvist 2005, 30-31.)

Den största förändringen på 1980-talet var Persondatorns eller Pc:ns genombrott. Detta innebar att bokföringsprogrammen kunde standardiseras och erbjudas till ett lägre pris än tidigare. Ett stort steg mot automatiseringen var också uppkomsten av LAN (lokala nätverk) vilket innebar att man kunde ansluta flera datorer till samma nätverk och dela data emellan dem. Förutom detta förde också 80-talet med sig laserskrivaren som gjorde att rapporter kunde skrivas ut på A4-blanketter. (Mäkinen & Vuorio 2002, 73-75)

Även om det under 70- och 80-talet hade uppstått förändringar inom ekonomiförvaltningen som tog den mot en mera elektronisk och automatiserad riktning så var det nog först på 90-talet då man på allvar började diskutera ämnet och se framsteg mot en helt elektroniskt skött ekonomiförvaltning. De två största

utvecklingarna som 90-talet förde med sig var operativsystemet Windows och internet. Windows förde med sig ytterligare standardisering och ett användargränssnitt som var enklare och mera grafiskt tilltalande. Den största utvecklingen var dock internet som gjorde att dator inte bara kunde kommunicera med varandra lokalt utan nu också globalt. Internet förde också med sig standardiserad dataöverföring vilket innebar att företag kunde börja skicka beställningar, fakturor och betalningar elektroniskt mellan varandra. Tyvärr var denna teknik till en början för kostsam för att få något riktigt stort genombrott. (Mäkinen & Vuorio 2002, 77–78; Gullkvist 2005, 31.)

Även Finlands medlemskap i EU förde med sig förändringar på ekonomiförvaltningen. Speciellt deras direktiv gällande ett gemensamt system för mervärdesskatt från 2001 och 2006 satte upp viktiga standarder för användningen av elektroniska fakturor. Medlemskapet i EU förde också med sig reformer av bokföringslagen i Finland och den nu gällande lagen från 1997 fick stor betydelse för den elektroniska ekonomiförvaltningens fram skridning i och med att allt bokföringsmaterial förutom balansboken nu får förvaras elektroniskt. (Gullkvist 2005, 32-33; Rådets Direktiv 2006/112/EG)

2.2 Inverkan och mottagande

Som sagt har den tekniska utvecklingen inom ekonomiförvaltningen redan haft inverkan på lagstiftningen men många förutspår också att arbetsmetoderna inom företag kommer att förändra mer eller mindre drastiskt p.g.a. dessa utvecklingar. Framförallt är det rutinarbetet som inte längre kommer att behöva göras av arbetstagare och därmed försvinner också en stor del av arbetsuppgifterna. Detta innebär dock inte nödvändigtvis att behovet av personal kommer att minska inom ekonomiavdelningarna utan snarare att deras arbetsuppgifter kommer att förändra. (Mäkinen & Vuorio 2002, 41)

Övervakningsarbetet kommer bl.a. att öka eftersom ett automatiskt ekonomiförvaltningssystem inte självt kan upptäcka sina fel. Om det i systemet finns ett enda litet fel så är risken stor att felet kommer att upprepa sig upp till tusentals gånger vilket i sin tur leder till onödigt extra arbete. Människor kommer

också att behövas när det kommer till att tolka och analysera den data som ett automatiskt system tar fram. (Mäkinen & Vuorio 2002, 41-43)

En elektronisk ekonomiförvaltning kan också föra med sig större förändringar än bara en förskjutning av arbetsuppgifterna. Det finns också många som förespråkar att organisationer kommer att behöva tänka om sina interna processer för att få ut ett maximalt värde ur de nya systemen. Detta grunder sig helt enkelt i att de processer vi använder oss av i företag idag härstammar från en tid då datorer inte var någon stor faktor i affärslivet och är därför mycket ineffektiva i dagens IT-inriktade samhälle. (Hollander, Denna & Cherrington, 1996, 7)

Även om man det uppstår nya arbetsuppgifter p.g.a. den tekniska utvecklingen kan man inte undgå det faktum att många företag kommer att tvingas skära ner på sin ekonomipersonal för att hålla sig konkurrenskraftiga. Detta beror förstås på automatiseringen av rutinarbetet och att företag kommer att behöva ett mindre antal specialutbildade arbetstagare som kan hantera flera olika uppgifter snarare än ett stort antal arbetare med samma arbetsuppgifter. Det pågår alltså ständiga utvecklingar inom ekonomisektorn och uppgifterna för en framtida ekonomiförvaltare kan skilja sig drastiskt från den traditionella definitionen. (Vahtera & Salmi, 1997, 26-27; Hollander, Denna & Cherrington, 1996, 9-11)

3 DEN MODERNA ELEKTRONISKA EKONOMIFÖRVALTNINGEN

Elektronisk ekonomiförvaltning är som namnet avslöjar i grunden en digitalisering av ekonomiförvaltningsprocesserna i en organisation. Med ekonomiförvaltning menas ett system som en organisation använder sig av för att övervaka ekonomiska händelser och rapportera om dessa till sina intressenter. Ekonomiförvaltningen indelas vanligtvis i extern och intern ekonomiförvaltning där den externa delen producerar information åt intressenter utanför organisationen som t.ex. myndigheter, ägare, kunder och leverantörer medan den interna delen skall producera den information organisationens ledning behöver. I den moderna ekonomiförvaltningen och speciellt genom dess digitalisering så har dock gränsen mellan den interna och den externa ekonomiförvaltningen blivit allt svagare eftersom man nu till stor del kan sköta alla dessa uppgifter från ett och samma system. (Lahti & Salminen, 2008, 14)

Att göra ett ekonomiförvaltningssystem elektroniskt innebär i praktiken att all information i systemet skall behandlas, förflyttas och arkiveras i ett elektroniskt format. Detta görs med hjälp av program och andra lösningar som kan läsa av informationen i dess elektroniska form och även förflytta den över olika typer av informationsnätverk. Att behandla information elektroniskt istället för fysiskt innebär allmänt att informationsflödet blir snabbare och smidigare. (Lahti & Salminen, 2008, 17-18)

Uppfattningen om vad en elektronisk ekonomiförvaltning är har under de senaste 30 till 40 åren genomgått många förändringar och även terminologin har förändrats. Från 70-talet fram till 90-talet var det främst en papperslös bokföring eller t.o.m. ett helt papperslöst kontor som man talade om. Målet var alltså ett kontor där behovet av pappersdokument skulle försvinna helt. Detta är i och för sig delvist också målet med den elektroniska ekonomiförvaltningen men i och med att tekniken har utvecklats så har också målsättningarna gjort det. Man kan alltså säga att den papperslösa bokföringen idag kommer att vara en biprodukt av den elektroniska ekonomiförvaltningen. (Gullkvist 2005, 37)

Däremot är inte heller elektronisk ekonomiförvaltningen en helt perfekt beskrivning eftersom ekonomiförvaltningen i de flesta aspekter redan har varit elektronisk i flera år i och med användningen av datorer. Målsättningen med den elektroniska ekonomiförvaltningen kan sägas vara att automatisera och förenkla de processer som en organisations ekonomi byggs upp av. Detta skulle alltså innebära att ekonomiförvaltningen i teorin skulle kunna skötas till väldigt stor del utan något mänskligt deltagande alls. (Gullkvist 2005, 39-40). Detta åstadkoms i praktiken genom att man inom organisationen använder sig av ett system som samlar information från alla de respektive undersystemen inom organisationen. Detta ekonomiförvaltningssystem sammanställer sedan informationen och utför sådana processer som tidigare har skötts av personalen som t.ex. bokföring, löneräkning och rapportering. (Moscove, Simkin & Bagranoff, 2001, 7-8)

3.1 Beståndsdelar

En av de viktigaste förutsättningarna för en elektronisk ekonomiförvaltning är EDI (Electronic Data Interchange) som möjliggör överföring av data mellan olika informationssystem. Den data som överförs kan vara t.ex. inköpsordrar, fakturor, betalningar, beställningsbekräftelse osv. För att EDI skall fungera på ett optimalt sätt är det dock viktigt att organisationer som utbyter data använder sig av samma format så att informationen som överförs kan läsas av de respektive system de använder. (Vahtera & Salmi, 1998, 14)

EDI kan sägas vara det språk som organisationers ekonomiförvaltningssystem använder sig av för att kommunicera med varandra. Det är alltså till stor del EDI som gör en automatisering av ekonomiförvaltningen möjlig eftersom den möjliggör att alla delsystem kan kommunicera med varandra och även system inom andra organisationer. (Vahtera & Salmi, 1998, 14-15)

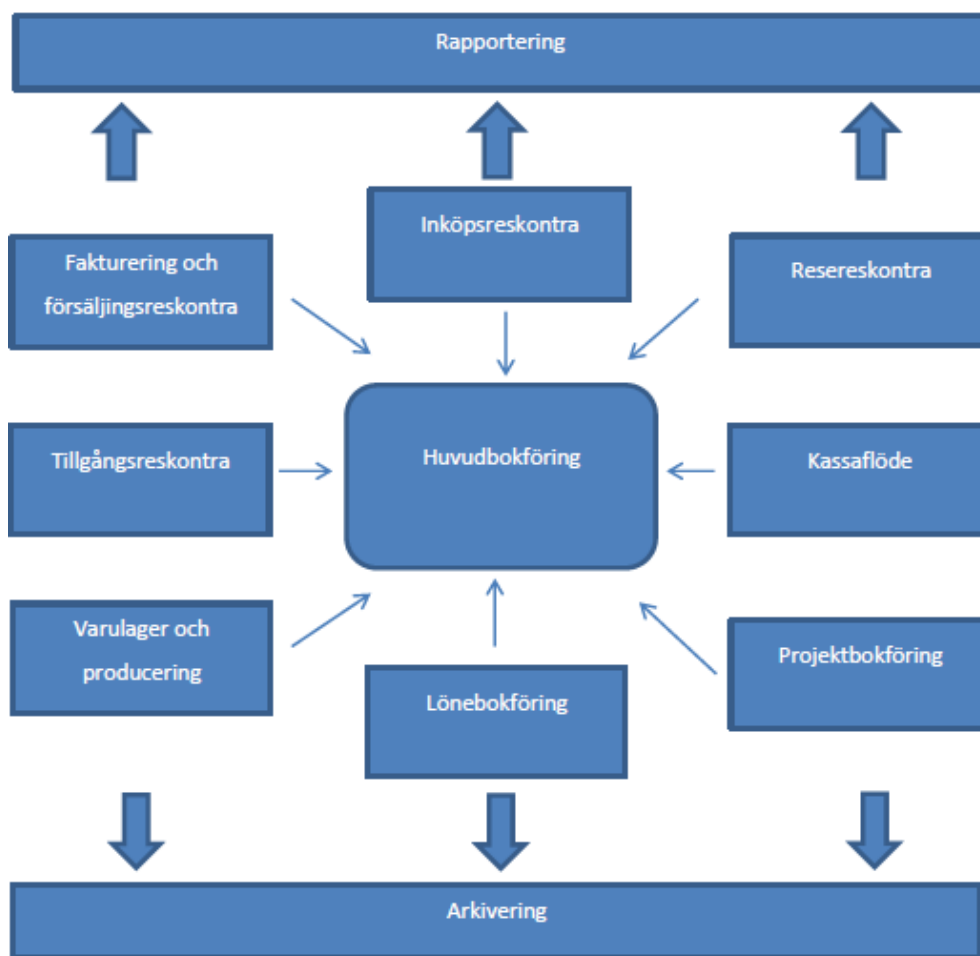
Man kan säga att kärnan av alla ekonomiförvaltningssystem är bokföringsprogrammet eftersom det är dit som all information från de övriga undersystemen går. I bokföringsprogrammet samlas denna information till olika ändamål, t.ex. revision, företagsledning och skatteplanering. De mindre systemen har dock också egna funktioner vid sidan av att överföra information till bokföringen, ett faktureringsprograms viktigaste funktion är till exempel förstås

att informera en kund om hur mycket denna skall betala för den sålda varan eller tjänsten. (Mäkinen & Vuorio 2002, 85-86)

Till ett fullständigt ekonomiförvaltningssystem hör förutom bokföringsprogrammet även bland annat följande delar:

- Inköpsfakturaprocessen
 - Denna del innehåller alla faser från att en inköpsorder görs till inköpsfakturans betalning samt bokföringen av inköpet.
- Försäljningsfakturaprocessen
 - Försäljningsprocessen behandlar alla faser från mottagandet av en försäljningsorder till faktureringen, betalningen samt införandet i bokföringen.
- Betalningsrörelse och kassahantering
 - Till denna del hör hanteringen av betalningar, referensbetalningar och andra händelser på kontoutdraget. Dessutom hör hit behandlingen av olika typer av betalningsmedel som kreditkort, kontantbetalningar samt internetbetalningar.
- Rapportering och arkivering
 - Dessa två delar använder sig av alla de övriga delarna för att skapa rapporter över den information som de har producerat samt förvara denna information.

(Lahti & Salminen, 2008, 15-16)

Figur 1: Ekonomiförvaltningens uppbyggnad (Lahti & Salminen, 2008)

Här näst skall jag gå djupare in på hur de viktigaste delarna av ett elektroniskt ekonomiförvaltningssystem fungerar och vad dess uppgifter är.

3.1.1 Försäljning

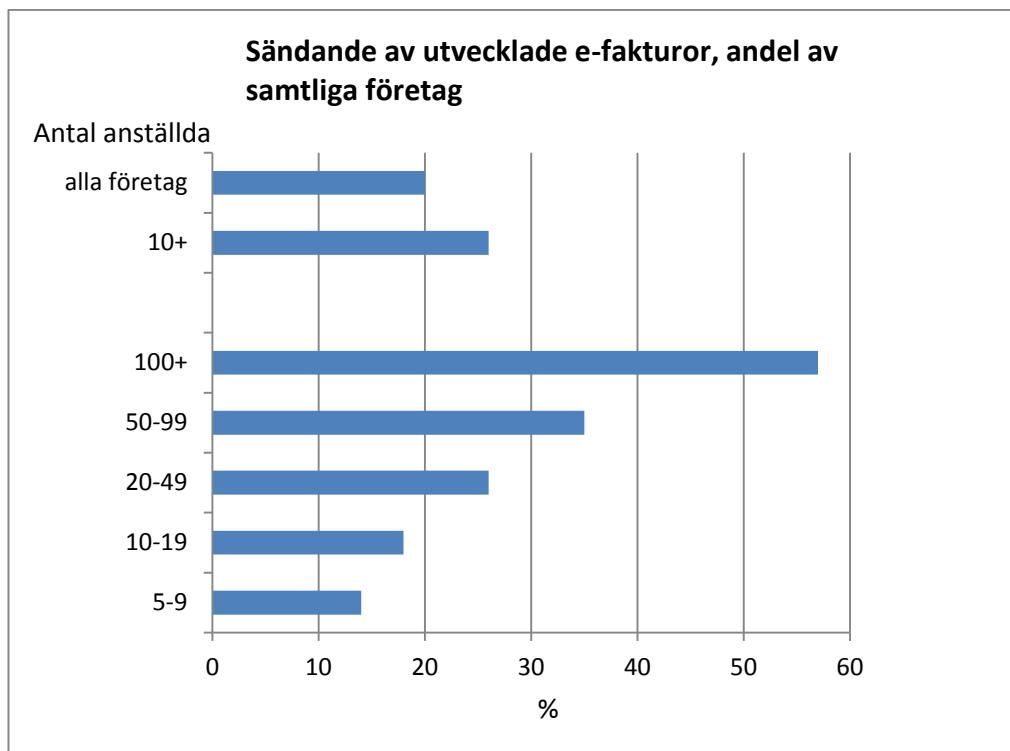
Syftet med ett försäljningssystem är att locka kunder, erbjuda god service, leverera varor och indriva betalningar. I många fall är försäljningssystemet det enda tillfälle då en kund har någon egentlig kontakt alls till organisationen och därför är det mycket viktigt att man har ett system som fungerar optimalt. Det måste alltså vara effektivt, pålitligt och informativt. (Hollander, Denna & Cherrington, 1996, 207-208)

Idén bakom ett automatiserat försäljningssystem ligger i att vare sig beställningen tas emot elektroniskt eller manuellt så skall den bokas in i systemet så att en faktura kan skapas och skickas iväg av systemet, införingen i bokföringen görs förstås också samtidigt. Om beställningen kommer via en nätbutik så blir hela

processen ännu mera automatiskt eftersom ingen behöver manuellt mata in beställningsuppgifterna. Stora besparingar kan förstås uppnås inom arkiveringen eftersom fakturorna inte längre behöver skrivas ut utan kan enkelt sparas i ett elektroniskt arkiv. (Mäkinen & Vuorio 2002, 93-98)

Själva fakturan måste vara i ett sådant format så att den kan läsas av både sändaren och mottagarens system. Flera faktureringsprogram har också börjat erbjuda varianter var faktureringen sköts helt och hållet från användarens webbläsare. I grunden fungerar dessa program som ett vanligt faktureringsprogram med den skillnaden att eftersom programmet ständigt är uppkopplat till nätet så blir det lättare att skicka iväg fakturan. En elektronisk faktura kan skickas på två grundläggande sätt, antingen via den egna nätbanken eller så direkt till kunden. Att skicka fakturan via banken går till på så sätt att fakturan tas emot av sändarens egen nätbank som sedan skickar den vidare till mottagarens nätbank där den kan betalas av kunden. För att kunna skicka den direkt till kunden krävs det förstås att kunden i fråga själv har ett system som kan ta emot e-fakturer. (Mäkinen & Vuorio 2002, 104-105)

Enligt en undersökning utförd av statistikcentralen i Finland år 2008 så hade ca en tredjedel av alla företag med minst 5 personer skickat någon typ av elektronisk faktura. Till dessa räknas dock också sådana fakturer som vanligtvis inte räknas som e-fakturer som t.ex. e-post-fakturer. Mera utvecklade elektroniska fakturer som webbfakturer och EDI-fakturer hade endast 14 procent av företagen skickat. Enligt statistikcentralen var det också främst större företag som skickade de mera utvecklade e-fakturorna medan mindre företag ännu främst använde sig av t.ex. e-post-fakturer. Den totala statistiken för antalet företag i Finland som har skickat utvecklade e-fakturer finns i tabellen här nedan. (Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2008 - Sähköinen Lasku, 2008)

Tabell 1: Sändande av utvecklade e-fakturor (Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2008 - Sähköinen Lasku, 2008)

3.1.2 Inköp

Till ett inköpssystem hör alla processer som involverar att köpa, uppehålla och betala för varor och tjänster som behövs av olika delar av organisationer. Dess syfte är att se till att dessa olika delar har alla de resurser som krävs för att utföra deras uppgifter. Man kan dela in detta arbete i fem huvudsakliga delar eller ibland sex beroende på omständigheterna. Den första uppgiften för ett inköpssystem är att övervaka behovet av nya inköp och agera när ett sådant behov uppstår. Systemets andra uppgift är att auktorisera ett inköp som följs av den tredje uppgiften som är att utföra själva inköpet. Den fjärde uppgiften är sedan att ta emot varorna och se till att de är samma varor som beställts. Till sist är det också till ett inköpssystem att betala för de varor som har beställts, den eventuella 6:e uppgiften uppkommer om det av någon orsak finns ett behov att returnera varorna. (Hollander, Denna & Cherrington, 1996, 263-268)

Att göra ett inköpssystem helt automatiskt är däremot svårare än ett försäljningssystem av den enkla orsaken att man inte kan reglera huruvida de leverantörer man köper av kommer att använda sig av elektroniska fakturor. I fall

att leverantören inte använder sig av elektroniska fakturor så kan ändå förvara fakturan elektroniskt genom att skanna in den, men detta innebär dock att all inmatning i det egna ekonomiförvaltningssystemet måste ske manuellt. Genom att skanna in fakturan blir det däremot lättare att hantera fakturan inom företaget. (Mäkinen & Vuorio 2002, 113-115)

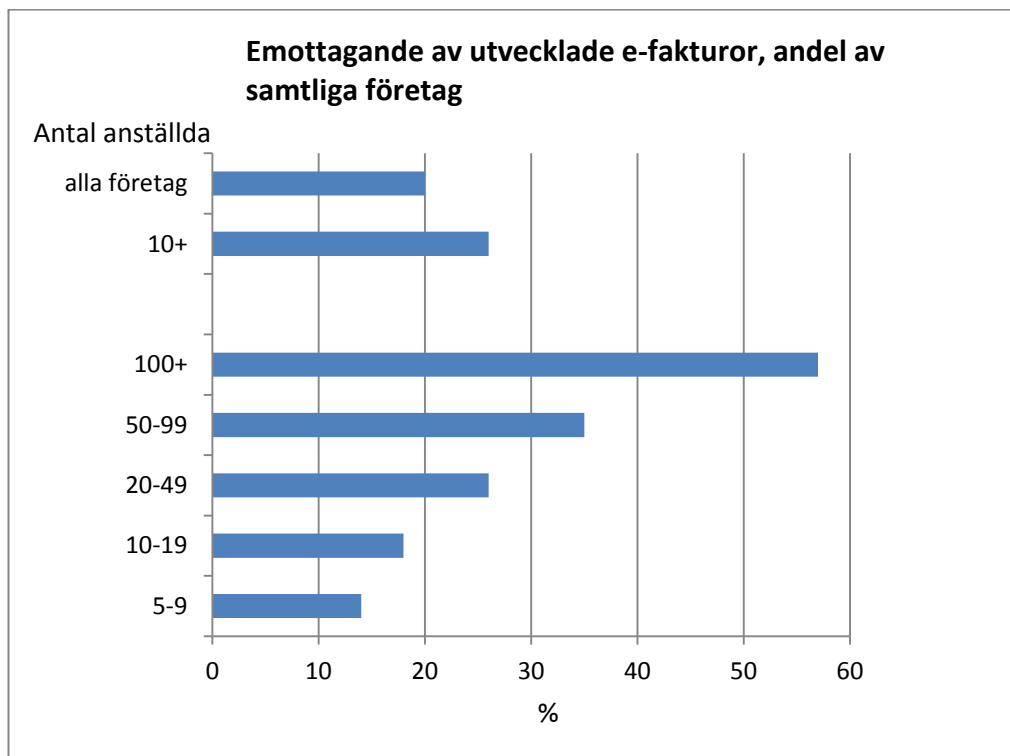
Beroende på vilken typ av företag det handlar om så kan den första delen i ett inköpssystem, nämligen registrerandet av ett behov för inköp, ske på olika sätt. I ett industri- eller handelsföretag så är det ofta utgående från lagersystemet som ett behov uppstår medan det inom en byggnadsfirma uppstår olika behov för de olika projekt som firman jobbar med. Oavsett hur behovet uppstår så skall detta behov sedan översättas till en inköpsorder som innehåller blir en del av ekonomiförvaltningssystemet. (Mäkinen & Vuorio 2002, 116-117)

När inköpsordern sedan har skickats till leverantören är som sagt det bästa efterföljande scenariot det att leverantören i sin tur skickar en elektronisk faktura tillbaka. På så sätt kan all information på fakturan automatiskt tolkas och inmatas i systemet. Att en faktura ”tolkas” innebär att de viktigaste delarna på fakturan blir avlästa inom systemet så att de sedan kan användas inom olika delar av ekonomiförvaltningen som t.ex. vid godkännande av fakturan och införandet i bokföringen. Det finns också program som kan tolka en skannad faktura men eftersom olika företag använder sig av så olika typer av fakturor kräver detta en hel del manuellt arbete. (Mäkinen & Vuorio 2002, 117-119)

Betalningsprocessen i Finland har redan en lång tid varit väldigt standardiserad och automatiserad genom användningen av nätbanker. I praktiken går betalningsprocessen till så att när en inköpsfaktura har registrerats i inköpssystemet kan en person med rätt behörighet godkänna betalningen som sedan automatiskt skickas till nätbanken där fakturan betalas. (Mäkinen & Vuorio 2002, 133-138)

Enligt den tidigare nämnda undersökningen utförd av statistikcentralen så var det vanligare för företag att ta emot e-fakturor än att skicka dem. Hela 49 procent av företagen med minst 5 anställda i Finland hade tagit emot någon typ av

elektronisk faktura och 20 procent hade tagit emot en e-faktura av de mera utvecklade typerna. Den totala statistiken för de utvecklade e-fakturorna finns i tabellen nedan. (Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2008 - Sähköinen Lasku, 2008)

Tabell 2: Emottagande av utvecklade e-fakturor (Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2008 - Sähköinen Lasku, 2008)

Även Eurostat som är EUs statistiska central har utfört liknande undersökningar för medlemsländerna i EU mellan 2007 och 2009. Enligt deras undersökning så var antalet företag med minst 10 personer som hade skickat eller tagit emot e-fakturor år 2007 i hela EU 18 %. Tyvärr fanns det ingen specifikation på vilken typ av e-faktura denna undersökning har tagit i beaktande men baserat på det låga procenttalet så kan man nog anta att det handlar om de mera utvecklade typerna av e-fakturor. I Finland låg samma statistik år 2007 på 27 % alltså nästan 10 % högre än medeltalet i EU. Något oroväckande är dock att Finland är ett av de få länder som enligt undersökningen har gått bakåt i användningen av e-fakturor eftersom procenten år 2009 låg på 24 % medan den i hela EU låg på 23 %. (Enterprises sending and/or receiving e-invoices)

3.1.4 Bokföring

Som ja redan tidigare nämnde är det bokföringsprogrammet som är kärnan i ett ekonomiförvaltningssystem, ett bokföringsprogram använder sig nämligen av den data som skapas av de övriga delarna för att utföra själva bokföringen. Bokföringsprogrammet är alltså i själva verket en databas där all information lagras och sorteras och sedan kan omvandlas till rapporter av olika slag. Själva bokföringen som utförs i programmet skiljer sig egentligen inte från hur man manuellt skulle bokföra eftersom bokföringen trots allt måste följa de standarder som lagstiftningen sätter upp. (Mäkinen & Vuorio 2002, 143-144)

I dag skapas en stor del av posterna i ett bokföringsprogram från s.k. delbokföringar. En delbokföring kan vara t.ex. inköps- eller försäljningsreskontra, lönebokföringen eller kassabokföringen. Från en delbokföring överförs alltså uppgifter till huvudbokföringen vanligtvis automatiskt i större sammansättningar. Uppgifterna kan överföras t.ex. dagligen eller en gång i månaden till bokföringen. För att göra bokföringen så smidig som möjligt är det också bäst om delbokföringen hör till samma system som huvudbokföringen eftersom de då lätt kommunicerar med varandra men det är också möjligt att överföra uppgifter från en delbokföring som inte hör till samma system som huvudbokföringen, antingen manuellt eller automatiskt genom att skapa en förbindelse mellan systemen. (Lahti & Salminen, 2008, 127-128)

Möjligheten till manuell inmatningen måste dock fortfarande finnas eftersom inte alla verifikat kommer att vara i elektronisk form. Dessutom kan det också hända att vissa elektroniska fakturor är bristfälliga t.ex. på så sätt att de inte alltid innehåller information om vilket konto de skall bokas på. (Mäkinen & Vuorio 2002, 144-145.) Det finns dock också sätt på vilka man kan automatisera sådana verifikat som man traditionellt har behövt mata in manuellt. Detta kan vara viktigt t.ex. i företag som har flera olika verksamhetsplatser och där man måste göra periodiseringsverifikat åt varje verksamhetsplats med potentiellt flera hundratal poster. Dessa verifikat kan automatiseras t.ex. med hjälp kopiering, excel-verifikat eller program som automatiskt återställer periodiseringar. (Lahti & Salminen, 2008, 133)

I många företag kan det vara press på bokförarna att producera så aktuella rapporter som möjligt åt ledningen. Detta innebär att bokföringen måste skötas i de närmaste i realtid och perioder avslutas genast vid periodsbytet. Ett elektroniskt ekonomisystem kan på flera sätt hjälpa till med detta. Man kan t.ex. utföra en del arbetsskeden redan innan periodsbytet som t.ex. löneräkning och löneperiodisering, periodisering av räntekostnader, automatiskt periodisering av inköpsfakturer som inte betalats eller periodisering av beställningar som inte har fakturerats samt även automatisering av rapporteringen och utdelningen av dessa. (Lahti & Salminen, 2008, 140-142)

En del av bokföringen som dock inte ännu helt har kunnat automatiseras är bokslutet. Noterna till bokslutet kan i många fall vara ytterst ingående och det kan vara en lång process att sammanställa dem. Att automatisera denna process skulle därför också vara komplicerat och enligt Vahtera och Salmi krävs det att bokslutsprocessen förenklas innan detta skall vara möjligt. (Mäkinen & Vuorio 2002, 165; Vahtera & Salmi, 1998, 70)

3.1.5 Revision

Också revisorerna kommer att behöva anpassa sig efter den nya elektroniska åldern. Till en början kan denna övergång verka svår och många revisorer väljer fortfarande att enbart revidera företag som använder sig av en traditionell bokföring. Enligt Vahtera och Salmi kommer dock revisorer snart att inse att den nya tekniken innebär att också deras arbete kan förenklas avsevärt. En revisor som använder sig av elektroniska ekonomiförvaltningssystem skulle inte längre nödvändigtvis vara beroende av räkenskapsperioder, kontoutdrag, kopior, mappar eller att vara på en specifik plats vid en utsatt tidpunkt. (Vahtera & Salmi, 1998, 194)

En revisor som skall revidera ett företag som använder sig av elektronisk ekonomiförvaltning har några valmöjligheter om hur själva revisionen skall skötas. Revisorerna kan välja att utföra hela revisionen helt och hållet inom företagets egna system, detta förutsätter dock att företaget i fråga använder sig av ett system som revisorn anser vara tillräckligt pålitligt och att kontrollfunktionerna inom systemet är tillräckliga. En revisor kan också välja att använda företagets

interna system som ett hjälpmedel för revisionsarbetet, revisorn använder sig då av den data som systemet skapar men utför själva revisionen utanför systemet. Till sist kan en revisor också välja att helt och hållet utföra revisionen utanför företagets system, detta är ett mycket enkelt sätt att utföra revisionen som inte kräver några kunskaper inom datorsystem men det gör också revisionen inte blir lika ingående som de andra. (Moscove, Simkin & Bagranoff, 2001, 315-334)

Revisionen av ett företag som använder sig av elektronisk ekonomiförvaltning blir på många sätt lättare och mera ingående än för ett företag vars ekonomiförvaltning fortfarande sköts på ett mera traditionellt sätt. Om revisorn väljer att utföra revisionen via företagets egna system innebär detta i bästa fall att behovet av övriga hjälpmedel försvinner helt. Genom ett elektroniskt ekonomiförvaltningssystem kan revisorn få fram all den information som behövs direkt på sin datorskärm utan att ens behöva byta program. Revisorn skulle också ha tillgång till systemet när som helst och från vilken dator som helst genom sitt egna personliga gränssnitt. Inom detta gränssnitt kan revisorn sedan göra egna anteckningar som inte vore synliga för någon annan med tillgång till systemet. (Mäkinen & Vuorio 2002, 181-192)

3.2 Pådrivande och hindrande faktorer

I detta avsnitt tänker jag gå närmare in på vad som talar för och emot en elektronisk ekonomiförvaltning samt vilka fördelar och eventuella nackdelar den skulle föra med sig. Eftersom vi redan kunnat konstatera att möjligheterna till en elektronisk ekonomiförvaltning inte längre hindras av lagar eller förordningar så kan man anta att nyckeln till teknikens användning ligger främst i hur människor relaterar till ämnet och hur lättillgänglig tekniken är.

3.2.1 Bokföringsnämndens anvisningar

Bokföringsnämnden gav ut nya anvisningar om bokföringsmetoder och bokföringsmaterial detta år vars syfte är att underlätta upprättandet av bokföringen med olika metoder, alltså däribland elektroniska metoder. Detta innebär att upprättandet och förvarandet av bokföring i digitalt format samt användandet av digitala verifikationer nu skall vara lättare och klarare än tidigare. Anvisningarna tar också upp att nya tekniska lösningar ständigt utvecklas och därför kan inte alla

dessa lösningar tas upp i anvisningarna men de allmänna kraven tas istället upp genom praktiska exempel. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 4-5)

I dessa anvisningar definieras t.ex. en delbokföring som en avskild bokföring för t.ex. kundreskontran som överförs som sammanställningar till huvudbokföringen efter att den först har bokförts skilt på ett annat system. Om det däremot finns en sammanhängande verifieringskedja mellan verifieringsmaterialet och huvudbokföringen så räknas det inte som en delbokföring utan då räknas allt till huvudbokföringen. I fall att man använder sig av delbokföring skall man dock ur delbokföringen kunna upprätta en separat dagbok och huvudbok som visar den kronologiska och systematiska ordningen. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 5-6 & 15-16)

Anvisningarna ger också den definition för operatörer för webbfakturor som en ”serviceproducent som förmedlar elektroniska fakturor (webbfakturor eller andra motsvarande) mellan säljaren och köparen eller deras representanter (till exempel bokföringsbyråer).” (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 6)

Angående verifikationer står det i anvisningarna att de kan vara t.ex. en pappersfaktura, en webbfaktura, en skannad bildfil, en textfil eller en datahelhet varifrån man kan få all den information som krävs för ett verifikat. En verifikation kan också bestå av flera dokument eller filer men då måste det finnas en tydlig beskrivning kopplingen mellan dessa så att innehållet i verifikationen skall kunna granskas som en helhet. Verifikationer kan också ändras i form mellan säljaren och köparen eller en serviceproducent som denna har anlitat. Detta innebär att säljaren t.ex. kan sända en webbfaktura till köparen som sedan ändrar fakturan till pappersutskrift eller till Finvoice webbfakturaform. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 7-11)

Anvisningarna ger också en del rekommendationer gällande upprätthållandet av bokföringskedja eller audit trail inom elektronisk bokföring. För att upprätthålla en bokföringskedja mellan verifikat och grundbokföring kan man t.ex. se till att det finns en elektronisk länk mellan verifikatet och till exempel dagboken eller huvudboken eller också kan själva verifikatet innehålla uppgifter med vilka man

kan leta upp den bokföringsnotering som gjorts utgående från verifikatet i fråga. Mellan huvudbokföringen och resultat- samt balansräkning kan man också se till att det finns elektroniska länkar som binder konton i bokföringen samman med poster i bokföringen. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 18-19)

Vad gäller avstämningen står det i anvisningarna att när man tar i bruk ett nytt system för dataöverföring så lönar det sig att utföra avstämningar efter varje ny överföring. Då detta nya system blir en del av ekonomiförvaltningsrutinerna så kan man dock övergå till mindre regelbundna avstämningar. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 21)

Angående förvaring av bokföringsmaterial står det i anvisningarna att verifikationer som enbart förvaras digitalt bör förvaras åtskilt från det bokföringsmaterial som grundar sig på verifikaten. Dessutom skall material som förvaras på skilda datamedium hållas fysiskt åtskilda från varandra samt inte stå i direkt förbindelse till varandra. När bokslutet skall upprättas skall dessutom bokföringsmaterialet antingen överföras till minst två separata datamedier eller skrivas ut på papper, den bokföringsskyldige skall också försäkra sig om att bokföringsmaterialets uppgifter är korrekta samt att det vid behov kan återställas till klartext. För permanent förvaring av bokföringsmaterial står det även att man bör använda sig av aktuella filformat samt allmänt använda datamedier. Oavsett vilken teknik man använder sig av så skall den bokföringsskyldige alltid försäkra sig om att materialet alltid kan återställas till klartext samt att tekniken är funktionsduglig. (Bokföringsnämndens allmänna anvisning, 2011, 25-35)

3.2.2 Gränsöverskridande e-fakturering och EU-initiativ

Eu har nu en ganska lång tid arbetat för att underlätta användningen av elektronisk ekonomiförvaltning och speciellt e-fakturor i den europeiska handeln. Många anser att nästa stora steg när det gäller elektronisk ekonomiförvaltning är just e-fakturor, detta beror på att e-fakturor är något som skulle påverka i stort sett varje konsument och inte bara större företag. De största problemen med användningen av e-fakturor i gränsöverskridande handel idag är olika länders nationella lagstiftning när det gäller fakturering samt att e-fakturor idag kan utformas i flera

olika format och standarder som försvårar ett smidigt överförande av e-fakturor mellan företag. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 2)

Vad gäller gränsöverskridande e-fakturering är ett av de största problemen att företag i dagsläget måste ta hänsyn till flera länders lagstiftning och krav och anpassa sig efter dessa. Detta är en kostsam process som gör att många företag väljer att istället fortsätta med pappersfakturor. Det är inte heller alltid någon lätt uppgift att få information om vilka krav som ställs på e-fakturor i olika länder eftersom de formella kraven ibland skiljer sig från de faktiska kraven. För att underlätta den gränsöverskridande e-faktureringen har EU gett ut de tidigare nämnda direktiven gällande ett gemensamt system för mervärdesskatt från 2001 och 2006. Syftet med detta direktiv var att genom att skapa enhälliga regler för momshantering vid fakturering eliminera flera av de problem som uppstod vid gränsöverskridande e-handel. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 7-9)

I praktiken fick detta direktiv däremot inte den effekt som man hade förväntat sig. Detta berodde främst på att medlemsstaterna gjorde olika tolkningar på direktivet och vilka krav som skulle ställas på e-fakturor. Det var speciellt vilka säkerhetskrav som ställdes på e-fakturor som tolkades annorlunda i och med att vissa medlemsländer ansåg att högre krav bör ställas på fakturornas äkthet och integritet medan andra ansåg att direktivet gav möjligheten att inte ställa några speciella krav på dessa punkter. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 9)

Efter att det visade sig att direktivet inte fått den effekt som man väntat sig så har EU tagit flera initiativ för att åtgärda de problem som finns. Man tillsatte först en expertgrupp vars uppgift var att ta skapa ett förslag för ett nytt ramverk för e-fakturor i Europa. EU kommissionen gav också år 2009 ut en rapport angående vilka åtgärder som bör tas för att "förenkla, modernisera och harmonisera reglerna för fakturor med mervärdesskatteuppgifter." I denna rapport förslog bl.a. kommissionen att e-fakturor i framtiden bör behandlas på samma sätt som pappersfakturor för att minska på kraven som ställs på e-fakturor. I samma rapport behandlas även övriga problem med e-fakturering som innehållet i fakturorna, lagring av fakturor samt utfärdande av fakturor. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 9; Meddelande från kommissionen till rådet, 2009, 3-12)

Det andra stora problemet med gränsöverskridande e-fakturerings och även e-fakturerings i allmänhet är bristen på gemensamma standarder och format för fakturorna. Orsaken till att det är svårt att få fram en gemensam standard för alla e-fakturer är att det helt enkelt finns för många intressenter och behov som behöver tas i beaktande. Detta gäller såväl i nationell som i internationell e-fakturerings men blir speciellt invecklat då det handlar om gränsöverskridande fakturerings eftersom detta innebär att det finns ännu fler aktörer att ta i beaktan. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 12)

Rent praktiskt skulle en standardisering av e-fakturer innebära att man standardiserar vilken information som fakturorna skall innehålla, hur de skall vara formade samt i vilket format de skall skapas. Dessa standardiserade fakturer skall sedan kunna läsas och tolkas maskinellt av alla de olika system som finns på marknaden. (E-faktura i gränsöverskridande handel, 2010, 12) Fördelarna av en gemensam standard för e-fakturer vore många, bland de viktigaste kan nämnas:

- Minskade kostnader p.g.a. att behovet att om formatera fakturer elimineras.
- Kostnaderna för programutvecklingen blir lägre eftersom de inte behöver anpassas till flera olika standarder.
- De legala och skattemässiga problemen minskar.
- Att försäkra sig om fakturornas äkthet och integritet blir lättare.

(Penttinen, 2008, 10-11)

Ett annat projekt som kan komma att ha stor inverkan på den elektroniska ekonomiförvaltningen inom EU är SEPA. SEPA är ett projekt lett av banksektorn i Europa som skall göra betalningar inom hela euroområdet lika enkelt som om man gjorde dem inom det egna landet. Målet med detta initiativ är att göra Europa mer konkurrenskraftigt, integrerat och innovativt. Utvecklingen av SEPA har dock gått långsammare än man hade hoppats och entusiasmen för projektet har hittills varit ganska låg. Detta kan till viss del bero på att behovet av SEPA inte egentligen är så stort eftersom betalningar inom Europa redan är relativt snabba och billiga. Ytterligare förbättringar för att öka intresset av SEPA bör alltså

snarare påverka automationen av dessa betalningsprocesser, t.ex. genom att stödja e-fakturer till större grad. (Det gemensamma betalningsområdet (SEPA) Sjunde lägesrapporten, 2010, 9; Penttinen, 2008, 7-8)

3.2.3 Förändringar i arbetsmetoder och vanor

En av de största utmaningarna för ett företag som skall implementera ett elektroniskt ekonomisystem eller utföra någon annan stor förändring inom sin organisation ligger i att man måste förstå vilka förändringarna kommer att vara och hur man kommer att behöva anpassa sig efter dessa förändringar. Det går inte i praktiken att enbart installera ett nytt system på företagets datorer och förvänta sig att verksamheten skall kunna fortsätta som tidigare. En sådan stor förändring kommer att kräva genomgående planering innan man börjar införa förändringarna i praktiken. En viktig aspekt av den preliminära planeringen är att man måste synkronisera det nya systemet med företagets generella strategi. (Hollander, Denna & Cherrington, 1996, 252-253)

Denna nya teknik kommer också att ställa nya krav på organisationers anställda. Eftersom målet är att ha ett så heltäckande system som möjligt vars mittpunkt är bokföringsprogrammet så kan det hända att även den personal som inte jobbar på bokföringsavdelning kommer att behöva kunskaper inom redovisning så att även ursprungsdatan är korrekt. Även bokförare och redovisare kommer att märka av förändringar i sina arbetsuppgifter i och med den nya tekniken. Främst beror detta förstås på de nya tekniska krav som ställs på dem för att de skall klara av att använda tekniken och analysera den data som den producerar. Framgången av den elektroniska ekonomiförvaltningen kommer därför att till stor del bero på personalens inställning och förmåga att lära sig den nya tekniken och de nya arbetsrutiner den för med sig. (Gullkvist 2005, 196-197, 200)

För bokföringsbyråer kan den nya tekniken innebära att fokusen flyttar från själva bokföringen till rådgivning och diskussioner med klienterna. Detta leder i sin tur till att byråerna kan ta emot flera och större kunder samt erbjuda mera mångsidiga tjänster, men det betyder på samma gång att bokföringsbyråer antagligen kommer att få ett större ansvar för sina klients ekonomi, juridik och betalningsverksamhet. (Gullkvist 2005, 202-203)

3.2.4 Attityder till den elektroniska ekonomiförvaltningen

En annan väldigt viktig faktor i den elektroniska ekonomiförvaltningens framgång är vilka attityder personer som påverkas av tekniken har till den. Dessa attityder påverkas i sin tur av en rad olika faktorer som t.ex. användbarhet, erfarenhet av tekniken, lätthet att använda, tillit till systemen och tekniken samt riktigheten i data. Även socialt tryck och ekonomiska resurser påverkar attityder till viss del. (Gullkvist 2005, 170-173)

När det gäller användbarheten så är det främst möjligheterna att öka effektiviteten och produktiviteten som talar för den elektroniska ekonomiförvaltningen. Detta beror på att arbetet kan göras snabbare utan att behöva upprepa moment flera gånger och eftersom en stor del av arbetet kan automatiseras. Den allmänna åsikten om lättheten att använda elektroniska ekonomiförvaltningssystem verkar vara positiv i och med att systemen är lätta att ta i bruk och använda. Tilliten till systemen är däremot inte den bästa eftersom många verkar vara oroad av att behöva vara så beroende av att systemet skall fungera felfritt. Eftersom många system fortfarande är relativt nya så är inte alltid stabiliteten den bästa och en avsaknad av standarder gör att det är svårt att koordinera mellan olika system. (Gullkvist 2005, 170-172)

Det finns också personer som fortfarande anser att det är lättare att hantera och läsa pappersverifikat och rapporter än deras elektroniska motsvarigheter. Detta kan förstås till stor del vara fråga om en vanesak eftersom det kan ta tid att lära sig hitta uppgifter och navigera genom rapporter på en datorskärm. Många menar dock att det är svårare att upptäcka fel och att lägga uppgifter på minnet då man läser text på en datorskärm. Tillförlitligheten till den data som ett elektroniskt system producerar verkar dock vara ganska hög och eftersom så stor del av arbetet automatiseras så minskar risken för mänskliga fel väsentligt. Däremot kommer behovet av manuella kontroller och övervakning av systemet att öka eftersom ett enda misstag i inmatningen kan leda till fel som får konsekvenser på flera ställen i systemet. (Gullkvist 2005, 174-175)

3.2.5 Tryck från omgivningen

En framgångsrik organisation måste alltid ta utomstående aktörers behov och viljor i beaktande när det gäller beslutsfattande och egna värderingar. Till dessa aktörer hör kunder, myndigheter, banker, leverantörer och även konkurrenter. En organisation är nämligen beroende av dessa aktörer för att kunna fortsätta sin verksamhet framgångsrikt. Även ett beslut om implementering av elektronisk ekonomiförvaltning i den egna organisationen kommer därför att påverkas av påtryckningar från dessa utomstående aktörer. (Gullkvist 2005, 186)

Man kan inte säga att lagstiftningen i dagsläget utgör något egentligt tryck för införandet av elektronisk ekonomiförvaltning. Lagstiftningen gör det nämligen möjligt att utföra bokföringen elektroniskt men har inga tvingande aspekter. Skattemyndigheterna är dock en intressegrupp som uppmuntrar företag att ta i bruk elektronisk rapportering vilket till viss del kan ses som en knuff i rätt riktning mot en mera elektronisk ekonomiförvaltning. År 2010 tog Skatteverket t.ex. i bruk skattekontot vilket är en tjänst som sammanställer alla de skatter som en kund skall betala på egen hand. Till skattekontot vill skatteverket att man främst skall deklarerera sina skatter elektroniskt via någon av de tjänster som skatteverket erbjuder på nätet. Man kan fortfarande lämna in deklarationer på papper men inlämningsdagen för deklarationen är då fem dagar tidigare än för elektroniska deklarationer. (Gullkvist 2005, 186-187; Deklaration av skattekontoskatter 2009)

En av de viktigaste intressegrupperna för vilken organisation som helst är förstås kunderna, därför kommer också kundernas villighet och möjlighet att hantera och skicka elektroniska fakturor och beställningar till viss del påverka en organisations beslut om en elektronisk ekonomiförvaltning. Det finns olika åsikter om hur mycket kunderna påverkar detta beslut dock. Vissa säger att det inte egentligen ligger i kundens intresse hur ekonomiförvaltningen i en organisation sköts så länge som den fungerar till kundens önskemål. Andra hävdar dock att ett krav för att den egna elektroniska ekonomiförvaltning skall vara så effektiv som möjligt är att även kunderna bör ha förutsättningar för att använda elektroniska system. (Gullkvist 2005, 187-188)

Övriga organisationer kan också på olika sätt driva på användningen av elektronisk ekonomiförvaltning. Större företag kan mer eller mindre tvinga mindre organisationer att använda sig av elektronisk ekonomiförvaltning och specifikt då e-fakturor eftersom de mindre organisationerna ofta är beroende av stora företag för att fortsätta sin verksamhet. Även andra organisationer som man har ett nära samarbete med kan påverka beslutet eftersom man genom ett elektroniskt system kan stärka samarbetet med den andra organisationen och öka interaktionen mellan organisationerna. Det kan också hända att den egna företagsimagen gör att företaget i fråga tvingas övergå till elektronisk ekonomiförvaltning eftersom man vill hålla sig moderna och elektronisk ekonomiförvaltning är nymodigt och trendigt. (Gullkvist 2005, 187-189)

Hittills har dock användningen av e-fakturor som framgick ur statistikcentralens undersökning varit väldigt låg, särskilt vad gäller mindre företag. Eftersom e-fakturor är som mest lönsamma i stor volym har därför staten, vissa kommuner och storföretag till viss del sätta press på mindre företag att börja använda sig av e-fakturor. Lasmak Oy som ger ut tidningen Talousteema hävdar t.o.m. att it-bolagen och bankerna i Finland har skapat en kartell som tvingar användare att skicka e-fakturor genom deras system. Detta leder enligt Lasmak till att de enda som tjänar på användandet av e-fakturor idag är just bankerna och de it-bolag som skapar program för att ta emot och skicka e-fakturor. (Sähköinen taloushallinto oli edellä aikaansa – ei ole enää)

Lasmak bad den 13.2.2008 konkurrensverket i Finland att göra en utredning om programleverantörerna och bankerna har hindrat en fri användning av e-fakturor genom restriktioner i deras program och tjänster. Enligt Lasmak leder dessa restriktioner till att de enda som tjänar på e-fakturor i detta läge är just programleverantörerna och bankerna samt att större företag som använder sig av dessa lösningar har börjat tvinga mindre företag att också använda sig av dem genom att inte acceptera andra fakturor än just e-fakturor. Konkurrensverket hittade dock inga bevis på att de anklagelser som Lasmak gjorde skulle vara sanna och avlägsnade därför saken från behandling. (Dnro 129/61/2008; Sähköinen taloushallinto oli edellä aikaansa – ei ole enää)

4 INTERVJUUNDERSÖKNINGEN

Syftet med min intervjuundersökning var att ta reda på till vilken grad bokföringsbyråer i dagsläget är beredda att erbjuda kunder olika elektroniska lösningar inom ekonomiförvaltningen. Jag ville också få en uppfattning om hur populära dessa lösningar är samt vilken kunskap och intresse byråernas kunder har angående de möjligheter som finns. För att få ett svar på det ursprungliga syftet med arbetet alltså att ta reda på varför utvecklingen av den elektroniska ekonomiförvaltningen har jag också försökt få svar på hur de olika lösningarna har tagits emot av kunderna och varför både bokföringsbyråer och dess kunder tillsvidare inte till större utsträckning har satsat på denna teknik.

Jag valde alltså att fokusera mina intervjuer till personer som är anställda vid bokföringsbyråer eftersom de har kunskap både om utvecklingar inom ekonomiförvaltning samt om vilken inställning och kunskap företag har till dessa utvecklingar. Det finns givetvis nackdelar också med att fokusera intervjuerna på det här sättet eftersom en elektronisk ekonomiförvaltning kan se väldigt olika ut beroende på vilken bransch man arbetar i men detta gav mig också större möjlighet att jämföra de resultat jag fick fram med varandra och därmed även lättare att dra slutsatser utifrån dessa resultat.

Majoriteten av de intervjuade har lång erfarenhet av ekonomiförvaltningsuppgifter på över 20 år medan ett par av dem hade ca 10 års erfarenhet. Detta innebär dels att jag fick åsikter både från personer som var mera inlärd i de traditionella arbetsmetoderna samt även från personer som hade en något fräschare syn på den elektroniska ekonomiförvaltningen men det innebär också att expertisen inom ekonomiförvaltning kan anses vara ganska hög bland de flesta intervjuade. Vad gäller bokföringsbyråerna var de intervjuade arbetar är storleken ganska varierande, allt från relativt små bokföringsbyråer med ca 200 kunder till större byråer med 1000-tals kunder finns representerade i arbetet.

4.1 Beredskap för elektronisk ekonomiförvaltning

I detta kapitel skall jag ta upp huruvida de bokföringsbyråer var de intervjuade arbetar är beredda att erbjuda sina kunder någon typ av elektronisk

ekonomiförvaltning samt hur dessa lösningar fungerar i praktiken. Jag skall också redogöra för vilka planer bokföringsbyråerna har för att utvidga sin beredskap i framtiden. Med beredskap menar jag vilka resurser bokföringsbyrån har dedikerade till att möta sina kunders behov vad gäller olika elektroniska lösningar samt till upprätthållandet och utvecklingen av dessa lösningar. Även om en bokföringsbyrå i dagsläget inte har något system i bruk så kan den vara beredd på eventuella förändringar i framtiden genom att vara flexibla och vara medvetna om vilka eventuella behov som finns.

Av de sex bokföringsbyråer där jag utförde mina intervjuer så var det tre stycken som i dagsläget hade någon typ av elektroniskt bokföringssystem i bruk, ett av företagen hade ett system införskaffat men hade dock inte ännu börjat använda det för några av sina kunder. Ibrukttagandet av dessa system skedde för samtliga företag för mellan två och fyra år sedan. De byråer som inte använde sig av elektroniska system för tillfället hade dock samtliga planer för att ta i bruk dylika system som var i olika skeden. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Själva systemen som är i användning vid bokföringsbyråerna fungerar i stort sett på samma sätt. Man använder sig av ett program som kan ta emot och skicka elektroniska fakturor. Mest använt är funktionen att ta emot elektroniska inköpsfakturor vilket fungerar så att bokföringsbyrån antingen skannar in pappersfakturor eller att en e-faktura automatiskt kommer in i systemet. Inköpsfakturan läggs därefter i cirkulering för att bli godkänd av kunden så att den sedan kan betalas av bokföringsbyrån, en av byråerna gav också möjlighet för kunderna att själva betala fakturorna. Dessa lösningar gav alltså också möjlighet för kunderna att själva mata in försäljningsfakturor vilka skickas till mottagaren som e-faktura, detta alternativ är dock allmänt inte lika populärt som mottagandet av elektroniska fakturor. Vid båda fallen överförs dock fakturorna till sina vardera reskontran varifrån de sedan förs in i huvudbokföringen. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Neovius, 2011.)

De bokföringsbyråer som ännu inte erbjuder några elektroniska tjänster så verkar dock ha en ganska öppen förhållning till möjligheten att börja erbjuda dem. En av

dem intervjuade påpekade att denna teknik är framtidens melodi och en bokföringsbyrå som vill hålla sig konkurrenskraftiga förr eller senare kommer behöva införskaffa något sorts elektroniskt system om man inte vill tappa kunder som kräver det. Problemet hittills har dock varit att speciellt de mindre bokföringsbyråerna till största del har relativt små företag som kunder som inte har tillräckligt stor volym på sina inköps- eller försäljningsfakturer för att en elektronisk lösning skall löna sig för dem. En övergång till användningen av elektroniska system kräver också en viss omstrukturering av organisationen som en liten bokföringsbyrå inte alltid har tillräckliga resurser till att göra. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Rosenberg 2011.)

Även de bokföringsbyråer som har sina system i användning försöker förstås ständigt utvidga sin kapacitet med nya kunder. Det är dock till stor del ett ganska långsamt arbete dels på grund av de tidigare nämnda små företagskunderna men också eftersom det speciellt i början är en ganska kostsam process att initiera en ny kund till systemet. Vid en av bokföringsbyråerna påpekade den intervjuade att man först vill skapa stadiga rutiner före man utökar antalet kunder allt för mycket, detta gör att det går smidigare att ta in en ny kund i systemet och kräver mindre arbete både från bokföringsbyråns och från kundens sida. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Neovius, 2011.)

4.2 Kunskap och intresse bland kunder

Den allmänna åsikten bland de intervjuade verkade vara att både kunskapen och intresset från majoriteten av bokföringsbyråernas kunder har varit relativt låg. Orsaken till införskaffandet av ett elektroniskt system varierade mellan byråerna, ett par av dem skaffade systemet på en kunds begäran medan de övriga gjorde det på eget initiativ för att man ville vara beredda för framtiden. Det är ännu en ganska liten del av byråernas totala andel kunder som i dagsläget använder sig av dessa lösningar, som mest har en av bokföringsbyråerna ca 40 kunder som använde deras elektroniska tjänster vilket ändå inte är mycket mera än 1 % av deras totala kundkrets. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

När det gäller förflyttningen av en kund till ett elektroniskt system kommer initiativet för det mesta från bokföringsbyråns sida som av någon orsak anser att en kund skulle ha nytta av en sådan övergång. Det finns också ett fåtal kunder som själva frågar efter dessa lösningar men oavsett så är det först genom diskussioner med bokföraren som ett beslut i frågan tas. Orsaken till att väldigt få företagare frågar efter dessa lösningar är helt enkelt att kunskapen om tekniken och även ekonomiförvaltning i allmänhet är väldigt låg. De flesta kunder vet inte hur dessa lösningar fungerar i praktiken och vilken nytta de skulle ge utan det är bokföringsbyråns uppgift att informera om dessa saker och förklara vad kunden kan vinna på tekniken. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

En stor orsak till att kunskapen och intresset hittills har varit så låg är enligt flera av de intervjuade att medelåldern hos företagare fortfarande är för hög och dessa företagare är i allmänhet ganska ovilliga att ändra på sina rutiner och göra stora förändringar. Företagare som har verkar väldigt länge inom samma bransch känner sig trygga i sina gamla vanor och vill inte ta risker för ökade problem och kostnader. För att den elektroniska ekonomiförvaltningen skall på allvar kunna slå igenom bör det alltså först ske en generationsväxling i många företag eftersom yngre företagare ofta är mera öppna till nya möjligheter och nya sätt att tänka. Även från bokföringsbyråernas sida finns det en viss skepticism till denna nya teknik eftersom bokföringsbranschen ändå är en ganska traditionell bransch med gamla rutiner som är svåra att bryta. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Flera av de intervjuade ansåg också att initiativet till ett byte till elektronisk ekonomiförvaltning först måste komma från kommuner, staten och större företag som därmed kan sporra på mindre företag att göra övergången. Ju flera företag som börjar använda sig av dessa lösningar desto snabbare kommer också tekniken att sprida sig eftersom nyttan av tekniken är som störst när flera av ett företags samarbetspartners använder sig av den. Det är också en fråga om att vanliga konsumenter först måste bli vana vid t.ex. e-fakturor för att de skall se nyttan med

dem och sedan övergå till att använda dem i sina egna företag. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Neovius, 2011.)

4.3 Inverkan på bokföringsbyråer och deras kunder

Något som majoriteten av de intervjuade höll med om var att ett elektroniskt system som används av bokföringsbyråer måste vara väldigt lätt att använda och underhålla för att det skall löna sig både för kunderna och för själva bokföringsbyrån. En bokföringsbyrås kunder är som sagt i allmänhet ganska små och deras kunskap om ekonomiförvaltning i allmänhet är vanligt vis väldigt låg och eftersom ett elektroniskt ekonomiförvaltningssystem ofta medför en ökad medverkan från kundens sida så måste systemet ställa låga krav på användaren för att arbetet skall gå smidigt. En biverkning av att använda väldigt lättanvända lösningar blir då att kundens dagliga arbetsrutiner kommer att påverkas relativt lite vilket är till fördel för de flesta bokföringsbyråers kunder. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Kundens arbete förändras dock till viss del på så sätt att fakturahantering i stort sett helt förflyttas till bokföringsbyrån medan kundens främsta uppgift blir att kontrollera och godkänna betalningar. Detta betyder alltså i praktiken att en del av de administrativa uppgifterna för ett kundföretag kan försvinna helt och pappershanteringen blir mindre. Kundens deltagande är dock ganska flexibelt i de flesta system så beroende på hur mycket kunden själv vill medverka i processen så kan arbetet se annorlunda ut från kund till kund. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

För bokföringsbyråernas del kan dock inverkan på arbetsrutinerna bli desto större. För det första så kommer förstas pappershanteringen för en bokförare som sköter bokföringen elektroniskt att bli mindre eller optimalt försvinna helt. I teorin är dock arbetsmomenten fortfarande de samma som tidigare på så sätt att en bokförare fortfarande tar emot inköpsfakturer som sedan skall bokföras och till slut skall ett bokslut göras upp. Vad som förändras är dock att en stor del av dessa uppgifter kommer att automatiseras så att det mekaniska arbetet minskar medan kontrollen och uppföljningen istället ökar. Ett problem som ett par av de intervjuade dock påpekade är att även om en del av det mekaniska arbetet

försvinner så uppstår dock en ny väldigt mekanisk uppgift i och med att många av inköpsfakturorna fortfarande är i pappersformat och därför måste skannas för att införas i systemet. Själva inskanningen blir då något av en flaskhals för en bokföringsbyrå som inte nödvändigtvis har råd att hålla utbildad bokföringspersonal sysselsatta med denna typ av uppgifter. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Största delen av de intervjuade verkade ganska skeptiska till att några större finansiella förändringar uppstår vare sig för kunden eller för bokföringsbyrån på grund av bytet till elektronisk ekonomiförvaltning. Även om man kan göra inbesparingar i t.ex. pappers- och postkostnader och även i minskad arbetsmängd så kostar dessa system en del att uppehålla och dessa tar i stort sett ut varandra. Nyttan kommer alltså inte att hittas i direkt sparade pengar utan snarare från att ekonomiförvaltningen effektiveras och blir lättare att hantera. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

4.4 Problem med övergången till elektronisk ekonomiförvaltning

Ett problem för bokföringsbyråer som har valt att börja använda sig av elektroniska lösningar är att man inte ännu verkar veta exakt hur man skall marknadsföra denna nya teknik. En bokföringsbyrås kunder kan skilja sig väldigt mycket från varandra och därför är också deras behov väldigt olika, det är därför svårt att hitta en gemensam nytta för alla dessa olika typer av företag. Speciellt äldre företagare vill veta vilken konkret nytta en övergång till elektronisk ekonomiförvaltning skulle ha på deras verksamhet och i dagsläget är det svårt att ge ett direkt svar på den frågan. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011)

Vilken nytta ett företag har av elektronisk ekonomiförvaltning beror alltså mycket på vilken bransch de arbetar inom, hur de sköter sin fakturahantering och vilken volym de har på sina inköps- och försäljningsfakturer. Speciellt för små företag som ofta har en väldigt liten volym på sina fakturer så är det svårt att hitta någon nytta de skulle få av dessa lösningar, den mängd pengar de skulle spara på att slippa hantera pappersfakturer är så marginell att nyttan måste komma från annat håll. Eftersom e-fakturer fortfarande används väldigt lite och få företag faktiskt

kan ta emot eller skicka dem så anses det inte heller vara någon brådska att övergå till dessa system. (Vilén, 2011; Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Själva tekniken anses dock inte vara något problem enligt majoriteten av de intervjuade utan de lösningar som används inom bokföringsbyråerna har fungerat bra och väldigt lite klagomål har uppstått. Vissa problem kan uppstå i början när kunden inte ännu riktigt förstår hur systemet fungerar och därför kan misstag göras. En av de intervjuade berättade dock att när deras kunder väl har börjat använda det elektroniska systemet och blivit vana med det så är det ingen av dem som vill återgå till det gamla sättet. En utmaning som dock kan uppstå med själva tekniken är om kunden sedan tidigare har ett eget system som man måste få att kommunicera med bokföringsbyråns system. Detta beror på att olika system idag kan använda sig av så olika standarder vilket jag tog upp i teoridelen och dessa standarder är inte alltid kompatibla med varandra. Det är dock viktigt att hitta lösningar så att båda parterna får fortsätta använda det system som de är vana vid för att övergången skall vara så smidig som möjligt. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Att det inte finns någon gemensam standard för de olika alternativ som finns för elektronisk ekonomiförvaltning idag är också ett problem på så sätt att många företag anser att det helt enkelt är en för komplicerad teknik att sätta sig in i dagsläget. Det blir för många faktorer som måste tas i beaktan och eftersom de flesta företagare inte ser någon nytta med tekniken så anses problemen överväga de positiva aspekterna. Det måste alltså även uppstå enklare och mera universella lösningar som inte ställer för stora krav på användarna för att majoriteten av företagare skall bli intresserade av den elektroniska ekonomiförvaltningen. (Ek, 2011; Kronqvist, 2011; Neovius, 2011.)

4.5 Framtidsutsikter

Vad gäller framtiden så höll de flesta av de intervjuade med om att detta är en teknik som definitivt kommer att växa i framtiden och att det är något som bokföringsbyråer vare sig de vill det eller ej måste acceptera i något skede. Speciellt när större företag börjar övergå till en elektronisk ekonomiförvaltning så

kommer kraven på mindre företag även att öka och då börjar tekniken sprida sig från företag till företag. Som jag tidigare nämnde krävs det dock till viss del ett generationsbyte eftersom de äldre generationerna är väldigt ovilliga att bryta sina gamla rutiner och ta onödiga risker. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

Att en bokföringsbyrå inom någon överskådlig framtid helt skulle kunna övergå till en elektronisk ekonomiförvaltning med samtliga kunder var dock samtliga av de intervjuade väldigt skeptiska till. Det finns helt enkelt inte någon nytta för de allra minsta kunderna att övergå till denna teknik och därför kommer alltid en stor del av bokföringsbyråernas kunder fortsätta med den traditionella bokföringsprocessen. För att en bokföringsbyrå skall kunna verka helt papperslöst så skulle det kräva att byrån i fråga verkligen går in för idén och planerar hela sin verksamhet och väljer kunder utifrån detta. (Vilén, 2011; Pelkonen, 2011; Ek, 2011; Kronqvist 2011; Rosenberg 2011; Neovius, 2011.)

5 RESULTAT

I mitt arbete har jag alltså kommit fram till att den elektroniska ekonomiförvaltningen har genomgått flera olika förändringar och namnbyten och att allt efter som nya möjligheter har uppstått har den utvecklats till vad den är idag. Man kan säga att det hela började med idén om en papperslös bokföring och att det därifrån har utvecklats till att innefatta alla delar som bygger upp ett företags ekonomiförvaltning. Målet med den elektroniska ekonomiförvaltningen är att automatisera så många skeden i ekonomiförvaltningen som möjligt och minska på rutinarbetet samt eliminera pappershanteringen.

För att uppnå målen med den elektroniska ekonomiförvaltningen behöver man ett system som byggs upp av mindre delar vars uppgift det är att utföra de uppgifter som hör till en ekonomiförvaltning och kommunicera med varandra för att skapa ett så heltäckande system som möjligt. Den information som skapas i de olika delsystemen används sedan för att upprätta bokföringen samt skapa rapporter som ledningen behöver.

Användandet av en elektronisk ekonomiförvaltning har underlättats en hel del på grund av lagar, anvisningar och andra initiativ som har tagits för att klargöra och underlätta användningen. Det finns dock fortfarande en hel del som också talar emot denna nya teknik och som på samma gång hindrar dess utveckling. Detta är faktorer som en skeptisk inställning till de lösningar som finns tillgängliga och en brist på tryck från omgivningen. En övergång till en elektronisk ekonomiförvaltning kan också kräva investeringar och en omorganisering som många företag inte har resurser att göra i dagsläget. **äre**

5.1 Slutsatser

Syftet med mitt arbete var alltså att ta reda på varför den elektroniska ekonomiförvaltningen inte har slagit igenom ännu trots att tekniken och möjligheterna finns. Tekniken som används idag har egentligen inte förändrats så mycket på de senaste 10 åren så orsaken till att man först nu börjar se en lite ökad användning kan alltså inte vara den tekniska aspekten. Något som verkar vara en viktig faktor till den låga användningen är att majoriteten av företagare har en

bristande kunskap när det gäller den elektroniska ekonomiförvaltningen. Man vet inte hur de lösningar som finns fungerar och vilken nytta man kan få av dem och det är förståeligt att man är skeptisk till en teknik som man inte helt förstår sig på ännu.

Orsaken till att intresset för att lära sig om den elektroniska ekonomiförvaltningen har varit så lågt kan nog till stor del förknippas med att många företag känner sig trygga i sina gamla traditioner och anser att det vore en för stor risk att övergå till ett okänt system. Detta gäller speciellt företagare som tillhör en äldre generation eftersom dessa under en väldigt lång tid har byggt upp sina rutiner och att bryta dessa kan vara väldigt svårt. Det krävs alltså till viss del ett helt nytt sätt att se på ekonomiförvaltning och en större öppenhet mot nya möjligheter för att den elektroniska ekonomiförvaltningen på riktigt skall kunna slå igenom och detta kan i sin tur kräva ett generationsbyte i företagsvärlden.

Det har också hittills saknats något egentligt initiativtagande som kunde snabba på utvecklingen. Detta initiativ skulle behöva komma från kommuner, staten och större företag som sedan kunde dra med sig övriga företag. Detta skulle dels hjälpa eftersom saker som e-fakturor då skulle bli en större del av vardagen och därmed skulle kanske tilliten öka till tekniken. Det skulle också innebära att trycket på mindre företag skulle öka och nyttan av en elektronisk ekonomiförvaltning skulle samtidigt öka.

5.2 Reliabilitet

När man bedömer reliabiliteten i ett arbete som det här måste man ta flera faktorer i beaktande som min egen förståelse av ämnet och min förmåga att utföra denna undersökning samt även hur tillförlitliga mina källor är och hur väl jag har använt dem. Gällande de intervjuer jag har gjort skall jag diskutera hur de har utförts, hur jag har gjort mitt urval samt hur jag analyserade den data jag samlade in.

Eftersom detta är ett lärdomsprov som jag har gjort specifikt inom mina inriktade studier vid Vasa yrkeshögskola så borde min förståelse för ämnet vara tillräckligt hög för att jag skall vara lämpad att utföra denna undersökning. Visserligen är min erfarenhet med just elektronisk ekonomiförvaltning ganska begränsad vilket kan

dra ner på reliabiliteten något men som jag har konstaterat i min undersökning så verkar den allmänna kunskapen om elektronisk ekonomiförvaltning bland personer med ekonomiskt inritade yrken vara relativt låg så det kan också ha haft en positiv effekt på arbetet att jag själv började med en ganska grundläggande kunskap. Jag hade också arbetat på en bokföringsbyrå i närmare ett år när jag började skriva på lärdomsprovet så jag hade också hunnit få en del praktisk erfarenhet av ekonomiförvaltningsuppgifter även om det i huvudsak handlade om bokföring.

De källor jag har använt kommer från pålitliga och välkända förlag samt organisationer vilket innebär att innehållet i dem också bör vara pålitligt. Samtliga källor som har använts är också till olika grad inriktade på åtminstone någon del av det ämne som jag har skrivit om och jag har använt dem där jag ansåg att de kunde göra störst nytta. I den teoretiska delen av arbetet har jag egentligen inte lagt till några egna åsikter eller reflektioner alls utan all information i den delen är från källor som bör ha en större kunskap om ämnet än mig själv. Jag har dock inte alltid haft möjlighet att gå till den ursprungliga källan ifall någon av mina egna källor syftar till en sådan men när det har varit möjligt så har jag gjort det.

Att jag valde att enbart intervjua personer som är anställda vid bokföringsbyråer innebär delvist att den data som jag fick insamlad kan anses vara baserad på praktisk kunskap och en ganska lång bakgrund inom ekonomi. Det innebär dock också att det inte blev någon speciellt stor bredd på denna data eftersom personer som arbetar på bokföringsbyråer troligtvis har en ganska likartad ställning till ämnet. På grund av det tidsschema jag hade att utföra intervjuerna på så blev det ett ganska begränsat antal intervjuer jag kunde utföra och därför anser jag också att den bästa lösningen var att koncentrera intervjuerna till just bokföringsbyråer för att på bästa sätt kunna dra välformade slutsatser.

5.3 Förslag till fortsatt forskning

Som jag redan har nämnt så verkade den allmänna åsikten bland de jag intervjuade vara att kunskapen och intresset för en elektronisk ekonomiförvaltning är ganska låg hos de flesta företag idag. Detta är dock något som kunde utforskas ytterligare genom att göra en undersökning bland t.ex. en bokföringsbyrås kunder

för att ta reda på hur mycket de känner till om ämnet samt om de skulle vara intresserade att övergå till en elektronisk ekonomiförvaltning.

Man kunde också välja att göra en undersökning om leverantörer för elektroniska ekonomiförvaltningsprogram för att ta reda på hur de marknadsför sina lösningar och vilken åsikt de har om bristen på standarder som finns för tekniken. På så sätt skulle man kunna få en uppfattning om vem de anser vara deras huvudsakliga kunder och hur försäljningen av deras system har förändrats.

KÄLLFÖRTECKNING

Tryckta arbeten

Gullkvist, Benita 2005. Det elektroniska pappret i redovisningen: studier i förhållningssätt och följder bland redovisningens yrkesmänniskor. Pargas. Åbo Akademis förlag.

Mäkinen, Lassi & Vuorio Britt 2002. Taloushallinnon Nettivallankumous. Helsinki. Kauppakaari.

Hollander, Anita & Denna, Eric L. & Cherrington, J. Owen 1996. Accounting, Information Technology and Business Solutions. USA. Times Mirror Higher Education Group Inc.

Lahti, Sanna & Salminen Tero 2008. Kohti Digitaalista Taloushallintoa – Sähköiset talouden prosessit käytännössä. Helsinki. WSOYpro.

Moscove, Stephen A. & Simkin, Mark G. & Bagranoff, Nancy A. 2001. Core concepts of accounting information systems. New York. Wiley.

Vahtera, Pauli & Salmi, Heli 1998. Paperiton kirjanpito: kirjanpitolain menetelmäsäännökset. Helsinki. Tilintarkastajien kustannus.

Vahtera, Pauli & Salmi, Heli 1997. Internet and EDI in Effective Accounting. Jyväskylä. Tilintarkastajien kustannus.

Arbeten utan egentlig författare

Rådets direktiv 2006/112/EG. Om ett gemensamt system för medvärdesskatten. 28.11.2006.

Bokföringsnämndens allmänna anvisning om bokföringsmetoder och bokföringsmaterial. Bokföringsnämnden. 2011.

E-faktura i gränsöverskridande handel. Kommerskollegium. 2010:4.

KOM(2009) 20 slutlig. Meddelande från kommissionen till rådet. Europeiska Gemenskapernas Kommission. Bryssel. 2009.

Det Gemensamma Eurobetalningsområdet (SEPA). Sjunde Lägesrapporten. Från teori till praktik. Europeiska Centralbanken. 2010.

Tietotekniikan käyttö yrityksissä 2008 - Sähköinen Lasku. Tilastokeskus. 2008.

Enterprises sending and/or receiving e-invoices. Eurostat.

Sähköinen taloushallinto oli edellä aikaansa – ei ole enää. Lasmak Oy. 2011.

Dnro 129/61/2008. Verkkolaskuoperaattoreiden epäilty kilpailunrajoituslain 4 §:n vastainen menettely verkkolaskujen välityksessä. Kilpailuvirasto. 2010.

Deklaration av skattekontoskatter. Skattestyrelsen. 2009.

Elektroniska publikationer

Penttinen, Esko. 2008. Electronic Invoicing Initiatives in Finland and in the European Union – Taking the Steps towards the Real-Time Economy. Helsingfors. HSE Print. Tillgänglig i form av www-dokument: http://www.umic.pt/images/stories/Penttinen_B-95.pdf

Intervjuer

Vilén, Per, VD 14.4.2011. Bäck & Vilén Ab, Vasa. Intervju.

Pelkonen Reijo, VD 18.4.2011. Datacon Ab, Jakobstad. Intervju.

Ek, Rolf, ADB-chef 18.4.2011. Jakobstads Bokföringsbyrå Ab, Jakobstad. Intervju.

Kronqvist, Jan, projektchef 29.4.2011. Norlic Ab, Jakobstad. Intervju.

Rosenberg, Joakim 2.5.2011. Branschbokföring Ab, Vasa. Intervju.

Neovius, Johan, VD 2.5.2011. Wasa Tilit Ab, Vasa. Intervju

BILAGA 1: FRÅGOR FÖR INTERVJUUNDERSÖKNINGEN

1. Erbjuder ni några elektroniska tjänster i dagsläget?
 - a. Vilken typ av tjänster i så fall
 - b. Hur populära är dessa?
2. Vilken kunskap och intresse finns för de tjänster ni erbjuder?
 - a. Varifrån kommer initiativet till ett byte?
 - b. Uppmuntrar ni era kunder att använda lösningarna?
3. Hur påverkas arbetsrutinerna för er och era kunder?
 - a. Blir arbetet lättare
 - b. Krävs det förändringar?
4. Vilka problem finns med lösningarna och övergången till dem?
 - a. Fungerar tekniken bra
 - b. Är den lättillgänglig?
 - c. Är de lätta att använda?
 - d. Finns det många alternativ? finns det standarder bland dem?
 - e. Vad talar för och emot tekniken?
5. Hur ser framtiden ut?
 - a. Hur kommer ni att utveckla era lösningar
 - b. Kommer majoriteten av ekonomiförvaltningen någonsin bli helt elektroniskt skött?